

ГРАДИТЕЛЯТ

Наг нас шумяха короните на дивите кестени. Тъжният есенен вятър превиваше вејките и ресторантската градина, където седяхме, беше покрита с шушулки от кестени, които падаха от гърветата, а една дори се разпукна между чашите на нашата маса. Той я взе в ръка, разтвори я и извади от нея кафявия гладък кестен. Я виж, каза, каква чиста форма се скрива всред бодливата шушулка. И дори е жива, добави след малко. Моят събеседник, с когото тази вечер започвахме втората бутилка ризлинг, беше артистична душа. Тогава и аз бях артистична душа, но тепърва разцъфвах; и все пак достатъчно, че след всяка чаша вино все по-добре разбирах, че е жив не само кестенът, който въртеше моят събеседник между пръстите си, защото чувствах като братя и сестри гърветата, короните на кестените, които се поклащаха наг нас, трепкащите листа, танцуващите сенки под игривите лъчи в градината.

Само гръцките статуи са толкова гладки, ми каза. Той беше скулптор, въпреки че неговите скулптури не можеха да се видят на нито една изложба. Някои си мислеха, че може би те не съществуват, тъй както всеки би се подвоумил за истинността

на историята, която той ми разказа през вечерите в тази ресторантска градина и която аз имах намерение да възпроизведа тук с бързи щрихи. Статуите обаче съществуваха, съзрях ги в края на тази история. Но знаеш ли, ми каза той, че хората дълги столетия са усещали тяхната гладка белота, чистите форми, а по-късно изненадани са открили, че гръците всъщност са боядисвали скулптурите – и то с много живи бои. Засмя се и рече, че не може да спре неудържимото си желание да ги докосва, в който и музей да ги види. Въпреки навсякъде да е написано, че не е разрешено да се докосваме до изложените предмети. Когато беше възможно, той с пръсти минаваше по тяхната каменна белота, галеше ги: белите богини по гладката гръд, а белите атлети – по стегнатите мускули, като при това често изпаднаше в неудобно положение. Изтърпяваше учудените погледи и язвителния шепот на посетителите, понякога се подлагаше на забележките на пазачите, а веднаж в Берлин активира и алармата. Той ги харесваше и тъй, въпреки че някога те са били облечени в пълно три облекла, най-често обаче такива – бели. Това е кожа, ми каза, каменна кожа.

Че му беше толкова близка естетиката на гръцката скулптура, не беше толкова изненадващо, понеже живееше във времето, когато се обожаваше реализма, твърдата и подчертана фигуралност, напрегнатите мускули и лица, с чела, набраздени от бръчките на решимостта. По-голяма част от

своя жизнен път той прекара в митологическо време, когато безумно храбри хора, както бе споменал някакъв поет, решително щурмуваха небето. А после след дълга обсада оттам изхвърлиха боговете и се настаниха на техните места. *Будят се изток и запад*, възторжено пееха сутрин, *ний бяхме нищо, а всичко ще бъдем* – пееха вечер. И денем, и нощем воюваха и побеждаваха. Когато спираха да воюват, сутрин и вечер винаги пееха и по цял ден градяха и побеждаваха. Градяха света и ковяха своя характер, както беше писал поетът за това величаво време.

Същата вечер, когато край бутилка ризлинг ми разказваше своята история, Великото време се приближаваше към своя край, а аз с помощта на този човек, както се казва, го улових за опашката и тъй станах един от последните свидетели. Този мъж от люблянската ресторантска градина, много плешив, само със следи от посивяла коса на слепоочieto, с червени жилки под очите и по лицето, с корем, който висеше над колана, този мъж в карирана риза, който въртеше между пръстите си един гладък кестен, беше художник и изобретател, архитект и градител. Той бе изградил цял лабиринт и бе живял във времето, когато хората бяха стигнали небето и бяха смъкнали боговете на земята, във времето, когато се случваха най-необичайните неща, каквито вероятно в следващите хиляда години няма да се повторят.

За пръв път чух за него в машинописното отделение на местния вестник, където известно време работех като преводач. Когато се опитвам да си спомня епохата, когато Великото време отиваше към своя край, или в последното му десетилетие, го свързвам с тракането на пишещите машини, с тропота и грънченето им. Тогава за писане използвахме пишещи машини, особени устройства, които днес можеш да видиш само в техническия музей или по големите пазари. В редакцията имаше само тънки преградни стени, в предиобедните часове грънчеше от всички страни, клавишите чукаха по хартията през черните ленти, а всред шума звучеше монотонният глас на младия преводач, т. е. моят глас, който диктува на машинописката превода на текста, вървящ по телекса. Не си спомням името ѝ, спомням си нейните златисти косъмчета, гребните ѝ пухести кичури на тила под високо вдигнатата ѝ коса. Всред горещия предиобед под нейните чевръсти пръсти се изпъваха стоманените тетива и със своите краища, на които бяха прикрепени буквите, удряха по бялата хартия. Черните мравчици на черните букви се подреждаха в думи и изречения, трупаха се по бялата повърхност, всред светлите кичури и всред бухналите косъмчета на врата ѝ се появяваха знойни капчици, които блестяха по петнистата кожа на голите ѝ рамене. Именно тя ми разказа за Павел Арех. Спомням си това, въпреки че не си спомням името ѝ: очаквах, надявах се да ме покани

да видя нейната нова гарсонiera. Тя обаче не си и помисляше за това. Когато си почивахме, се облегна назад, запали си цигара и каза:

– Знаеш ли, че Малина си има нов приятел?

Не знаех и не ме интересувахе. И Малина много-много не ме интересувахе. Тя беше редакторка на модното приложение на вестника и всички обичахме да поглеждаме нейните модни крака, които се гвижеха с котешки стъпки по коридора или пък тракаха другде на високите си точета трак-трак-трак – към портиера или по стълбището. Погледът по стълбата нагоре бе наистина интересен. Какво да се прави, големите хора от Великото време, което приключвахе, не ме интересуваха толкова много, колкото ме интересуваха косата, гарсонieraта и потракването трак-трак-трак. Каза ми, че новият любим на Малина е бил някога важна птица, но после се сринал доста ниско. Сега работи в печатницата. Доста е оплешивял, но въпреки това тя си го обичала.

– Ти не разбираш – ми обяснявахе, сякаш аз изобщо се интересувах от това. – Тя обича този човек, който доста е преживял, все едно ù е как изглежда.

Слушам равномерно бръмчене на телексите – също вече изчезнали машини от миналите времена, които стояха под покрива на редакцията, където ходех за новини от агенциите, а след това отивах да превеждам при онази, младата машинописка, която искаше да има работа с мъж, който

нещо е преживял. А не с някакъв млад преводач, който се мотае нагоре-надолу из залата и гледа шията и капчиците пот по нейните рамене, коленете ѝ под тънката рокля. Добре си спомням телексите. В потайното помещение под покрива от трите големи, непрестанно бръмчащи шкафове, по дългите хартиени ленти навън изпъзвяваха вестите за войни и земетръси, за наперения вървеж на гържавниците по червените килими, за футболните свадни и уличните размирици в Богота. Тук идваше Малина за своите новини от света на могомата от Париж и Лондон. Докато гвамата заедно чакане хартиените ленти, малко предизвикателно я попитах – най-вече за да запълня чакането – наистина ли си има нов приятел, както се чува из редакцията. Това обаче не ѝ изглеждаше нито предизвикателно, нито некоректно.

– Да – рече ми тя, – след една седмица заминаваме за Гърция.

Стори ми се, че тя наистина е влюбена, чувстваше се горда с него.

– Творец е – ми каза. – Много е преживял.

Това вече го знаех и аз, който още не бях преживял нищо. Такива като него обаче бяха преживели много. Те побеждаваха окупаторите и създадоха правдив свят. Те бяха великани, които спадат към небесната, а не към земната история. Ние учехме за тях и техните дела, за тях се говореше с уважение. Много пъти с пионерска връзка около врата рецитирах стихове за техните жертви,

всеотдайност и победи. И за *постиженията им* – какви бяха, вече не си спомням. Тя ми казваше, че ако искам да се запозная с него, той ще ми разкаже интересни неща. Защо пък не, ù казах, въпреки че ми беше все едно. Човекът все пак спада към рода на великаните, които живееха всред нас, на динозаврите, кръвожадните, това ще е още един екземпляр тиранозавър рекса. Тяхното Велико време, когато в черно-белите седмичници стояха по трибуните, край които се точеше въодушевеното множество, когато откриваха пътища и мостове, поздравяваха почетни роти и се возеха на яхти, докато ние, тогава все още деца, в кварталните кина с накатранени подове зяпахме образа на техния Маршал в бяла униформа на бялата яхта, символът на техния триумф и величие – сега това време изтичаше. Техният свят обаче още не бе отишъл по дяволите нито с трясък, нито с олелия, но беше вече времето, когато обръцахме погледа си от тях и от тяхното вечно величие в друга посока.

Чувам тракането на пишещите машини, бръмченето на телексите под покрива. Чувам удари по стените, неравномерно тропане. По тръбите на канализацията, под стрехите на големите сгради, под свода на небето над града, ударите на големите чукове, тътена на доменните пещи, набиването на стълбове в пръстта, основите на митичното време, времето на титаните, далечното боботене, глъчката на множеството, виждам лопатите и кирките в мускулестите ръце, количките, които

ударниците тикат до върха на насипа: *една за Партията, една за Тито, една за теб, моя мила.*

Историята, която вкара Павел Арех в лабиринта, започна една нощ, когато от него си отиде Желязната Ерна, неговата любима от студентските години. Преди войната тя бе дъщеря на търговец на желязо, оттам получи и своето име – Желязната, макар че иначе си беше едно решително момиче с ясни мисли. Те прекараха много хубави часове в нейната стая, докато долу се чуваше грънчене от разтоварваното желязо. Вместо да мисли как да намери наследник за търговията с желязо, тя с душа и сърце се привърза към *нашето дело*. Разнасяше позиви и ги раздаваше на работниците, пишеше пламенни статии за държавата на работниците и селяните, носеше баки с храна на стачкуващите. Мнозина, които работеха за *нашето дело*, разказваше Павел Арех, не завършиха университета – той също, както и Ерна. Няколко години след победата тя се оказала на служба в полицията, работела в женския затвор. Когато дошла след дълги години да го посети в неговата квартира, пълна със скулптури и скулптурни инструменти, била в униформа. Павел Арех си спомняше, че нейната амуниция скърцала неприятно, когато ѝ показвал своите последни скулптури. Не му се струвала много щастлива, освен това не разбирал изобщо защо след толкова години тя отново го посещава. Техните жизнени пътища отдавна се били

разделили. Скърцайки, без всякакъв интерес разгледала скулптурите, след което те дълго седели и търсели тема за разговор. Може би са изпили и по някоя чаша вино. Все пак си отдъхнал, когато тя си отишла.

Проснал се на леглото и отворил книга. Когато ми разказваше това, не може да си спомни точно коя е била в ръцете му тази нощ. Може би Тукидид или Историята на Херодот. Такива неща четял по това време – Тукидид, Херодот, Плутарх; животът на древните гърци и римляни му бил многократно по-интересен, отколкото времето, в което живеел, пък собственият му живот – още по-малко. Това време било изпълнено със знамена, маршове и паради, животът му се свеждал до работа на един селски водопровод на трийсетина километра от града. Всяка заран се изкачвал по хълма с един стар американски военен джип, скитал с плановете под мишница, надзиравал къртенето на скалните препятствия и изсичането на дървета, подканвал копачите, които напредвали със скоростта на охлюв по хълмистата местност, а вечер се опитвал да продължи работата си върху някаква скулптура, но и това се движело с охлювна скорост. Въпреки непоносимия шум времето му вървяло монотонно, животът му се състоял от вечери, когато се поразвеселявал и после отново го налягало предателското изтощение и сънят го повалял. И тази вечер бил заспал на запалена лампа и с книга върху гърдите, когато се почукало.

Някой с крак силно ритал по вратата. В полусън, макар още неразбуден както трябва, той преброил броя на ударите и ги разчел: четири удара и още четири – буква С, кратка пауза, четири и два – буква П, два и пет – буква И и Ш. Тогава свързал буквите и скочил – СПИШ. Разбрал въпроса: спили ли? Винаги така се започвало – с чукане по стената, ако не е била много дебела, по тръбите или по решетките с някакъв метален предмет. Сам се учудил на себе си колко дълбоко му е останала в спомена затворническата шифрована азбука. Отишъл до вратата и бързо изчукал три и пет, две и едно: НЕ. Тогава отворил вратата. Бил Марек. В униформа на офицер от Държавна сигурност. С него в коридора разпознал фигурата на още един мъж, също в униформа.

Отишла си Ерна, дошъл Марек. По-късно си помислил, че това не е било случайно. Добре познавал организацията, към която принадлежал – в нея немало нищо случайно. И нищо, което да е само лично. Всички са знаели всичко. Всички са били непрекъснато на разположение в името на висшата цел, а тази висша цел е определял някой горе. Така е било преди, така е и сега. Само дето преди Марек е бил обуцар и куриер в съпротивата, а сега – майор и началник на МВР. Ерна преди е била студентка по медицина и дъщеря на търговец на желязо, а тайно е била член на комунистическата младеж и той, Павел, я вкара там. Сега и тя била във вътрешните работи, навън се движела в униформа, което

било почетен белег за отличниците от онова време. Толкова неща се промениха между преди и сега, но те винаги бяха тук, в други роли, но със същите образи, само движенията им сега станаха порешителни, а гумите им – по-резки. Това, че Ерна след толкова години дойде при него, не е било случайно. Също така идването на Марек не би могло да бъде случайно.

Марек широко се захили:

– Още ли не си ни забравил, стара лисицо?

– Това не се забравя – отвърнал Павел и под погледа на униформеното лице в коридора не е могъл да не добави: – Вероятно ще има още нещо.

По лицето на Марек за миг се спуснала сянка и още по-силно се изсмял.

– Същият си, ей! Винаги се заебаваш.

– А ти винаги идваш по нощите – рекъл Павел.

– Стар навик – втора природа. Я ела да те презърна.

Презърнали се. Марек миришел на кафе. Вечер винаги пиел кафе, за да работи по-лесно нощем. Нощем и пиел. В предишния си живот отначало е бил обуцар и по цяла нощ е плюнчил канапите, държал малки пирончета между зъбите си и ги начуквал в подметките, но това е било, когато е бил съвсем млад. След това станал революционер, а е известно, че революционерите работят нощем. Пък и сега, както казват, беше важна клечка, но винаги си е бил работяга. Будуваше там някъде високо горе, където погледът на Павел не достигаше,

нощем светеха лампите в неговия кабинет, а кафето се лееше в потоци.

Подир Марек влезе млад мъж в униформа, беше суховат, плещест, с клънест нос, през цялото време примигваше. Втренчи се с мигащия си лешояден поглед в ръката, която му протегна Павел, а сетне започна да оглежда стаята, закачи се в статуята на постамент, която разклати, без да уска.

Павел погледна Марек: Какво му става на този човек?

– Това е Янко – каза Марек. – Следва ме навсякъде. Всичко наред ли е, Янко? Почакай ме колата. Янко си пооправи колана с пистолета.

– Другарю майор – каза той с решителен глас, – ще ви почакам пред вратата.

Марек подхвърли през рамо: Такъв е сега моят живот.

– Такъв сега е моят живот, не съм вече напълно свободен човек – рече той. – А ти къде се изгуби?

Никъде не съм се изгубил, си помисли Павел. Вие се потулихте из правителствените сворци. После показа свитъците с чертежи, които лежаха на масата.

– Ето, това правя. Водопровод горе на хълма.

Знаеше, че Марек вече знае какво работи. Те знаеха всичко. Те бяха всичко. *Бяхме нищо, а сега сме всичко.* Той не беше близо до него. Когато се започна, беше военнопленник и продължи да бъде там, а се върна, когато се побъркваша от победен

възторг. От тяхна гледна точка той наистина се беше изгубил.

Въпреки това го обзе някакво приятелско чувство, почти нежност. Беше предпазлив, знаеше, че Марек не е онзи Марек, с когото бяха заедно в плен, както наричаха тогава лагера за политическите осъдени, откъдето си сигнализираха през стените новините за световните събития и за момичетата, които познаваха. Въпреки всичко те пътуваха в една и съща лодка.

– Дълго не съм те виждал, Марек. Освен на снимки във вестниците.

– На първата или на последната страница?

– На първата, на първата.

– Ако ме имаше на последната страница, щеше да е лошо. Ти знаеш какво се поставя в нашите вестници на последната страница.

Павел знаеше какво пишеше на последните страници на нашите вестници. Там бяха криминалните вести за крадците и убийците. А също и за враговете на народа, въпреки че по това време те се слагаха на първа страница. На последната бяха вестите за поповете, които в черквите подмамваха млади момичета, за безълците, които залавяха или убиваха, когато те бягаха през границата, за контрабандистите и спекулантите.

И в гърдите на Марек тупти човешко и гружеско сърце, си помисли, а и него не бе видял през всичкото това време, търсеше го, но никъде не го намери.

– Боях се – рече Марек с усмивка, – да не попадна на твоя снимка на някаква последна страница. – После се загледа в статуята на постамента и замислено продължи. – Знаеш ли за какво си спомням? За шахматните фигури. В оня проклет затвор ти беше направил прекрасни шахматни фигури, черните бе намазал с боя за обувки, спомняш ли си?

– Всичко си спомням.

– И направи шифрова система с букви върху един квадрант, спомняш ли си? А в затворени консерви ни идваха и писма, и цели книги. Ти беше изобретател, Павел, художник и изобретател. А спомняш ли си, че точно с тези фигури те матирах?

Павел не се заслуша в него, но си спомни за онези шахматни фигури: „Заради тези спомени – рече, – заради всичко, което преживяхме, нямаше да ми е все едно, ако бях видял твоя снимка на последната страница на вестника.“

Изправи се пред него със скръстени ръце на гърба, погледна го в очите и каза:

– Понеже теб те нямаше, всичко започна без теб. А дълго чакахме, докато започне.

– Бях в плен – каза Павел.

– Доколкото се сецам, аз знаех къде си, къде си играел шах или си си гранапал макарите – повиши тон Марек. – Знаем, че те нямаше с нас.

Павел седеше. Вярно, че го нямаше тук, когато всичко започна. Даже и тогава, когато нещата се развиха. И Марек, и никого от другарите никога не

можеше да убеждава, че затворите, арестите и пленническите лагери не са най-добрите места за неговия живот, че много по-добре е щяло да бъде, ако тогава бе другаде.

– Ти го иде, за да ми разкажеш ли? – попита тихо.

Марек мълча известно време. Умееше да замълчи замалко, когато потрябва. Така правеше, за да има време в главата на събеседника му да се завърти мисълта: Какво означава това? Какво означава това внезапно идване на Марек посред нощ, какво се крие в напomniaнето, че го е нямало всред нас. Все някой от онези, които не са били с нас, се е намерил на последната страница. Който тогава не е бил с нас, когато всичко започна и после продължи до пълната победа, може да е бил или с нас, или против нас.

– Добре си разбрал – каза Марек.

Замълча отново, та Павел да осмисли следващия въпрос.

– Вече няма да строиш водопроводи. А и няма да имаш време и да си мачкаш глината за статуите. Избрахме те за важна задача, изобретателю. Ти си ни необходим. А и ние сме ти необходими.

Извади от джоба си един бележник и молив и върху него бързо надраска нещо. Откъсна листа и го сложи на масата му.

– Обади се утре в девет на този адрес.

Вече не се усмихваше, обърна се към вратата и както си вървеше, гътна скулптурата на женския

торс от поставката. И двамата се опитаха да го задържат, но беше късно. Глинената фигура се трясна върху пода и се разби на къчета. И изведнаж вратата се отвори с трясък и разтревоженият Янко с пистолет в ръка и със соколов поглед се изпъна между двамата.

Марек го успокояваше като разярено куче.

– Янко, всичко е добре, всичко е наред.

Янко се успокои и послушно тръгна към вратата. Марек погледна Павел в очите и му протегна ръка.

– До утре – каза той.

– До утре – отвърна Павел.

Когато си излязоха, Павел се приближи до отворения прозорец. Видя ги как излязоха от вратата и се намериха на улицата. Янко отвори задната врата на черния автомобил, Марек седна на задната седалка, Янко тръшна вратата, седна зад волана и колата пое по празната улица. Навън бе лятна нощ. Над покривите на слабо осветения град блестяха звездите. Млечният път бе леко замъглен. Рееше погледа си по звездното пространство и търсеше Малката кола*. Когато беше дете, понякога си представяше как седи в нея между блестящите ѝ колелета и че може би ще тръгне нанякъде. Сега просто му се искаше да отпътува. Не е добре да гледаш в звездите, от това гушата

* Става дума за съзвездието Малката мечка, която на словенски носи името „Малка кола“. – Бел. пр.

се изпълва с тъга. С потната си длан продължаваше да стиска в гръбна си онова листче. Беше от онези листчета с указания, както някога. Беше време, когато те бяха и шифрирани.

Какво означава това? Защо изведнаж си спомниха за него?

По улицата от кръчмата зад ъгъла се приближаваха няколко пияни мъже в униформи. Спореха на висок глас, някой започна да тананика борческата песен:

*През гори и поля
по света да ехти,
Словения Юнашка,
свободна си ти.*

Навремето пеехме: *ще си ти* – си помисли той, – *свободна ще си ти*. Затвори прозореца. Отново легна в кревата, от който бяха го вдигнали. Нямаше никакви сили да се залови с поставянето на разбития торс. Умората му бе по-голяма от вълнението при неочакваното посещение. Заспа. И като че ли цяла нощ сънува статуята, която пада, опитва се да я улови, но накрая вижда, че това е невъзможно и тя се удара в пода. Чуваше Марковия глас, който успокояваше някакъв страшен и разярен пес, после се обърна към него и му каза: остави глината, остави глината, бяхме глина, сега сме бронз.

Когато на сутринта се събуди, въобще не си представяше какво означава всичко това нито като реалност, нито като сън.

Веднага телефонира, че няма да иде на работа и не се учуди, че знаеха за това. След това със своята смачкана и шумна таратайка тръгна към края на града да търси адреса, който му написа Марек. Конспирация! Пак някакви бележки – си помисли той, – нощни посещения и конспирации. На власт сме, а въпреки това сме като нелегални. Когато малко преди девет пристигна по пращия път в селото под високия хълм, видя още край първите къщи въоръжени милиционери, а пред Културния дом стояха няколко автомобила. Работата май не беше съвсем конспиративна.

Милиционерът пред входа го попита за името, после извади от джоба си списък с имена, провлече пръст по него, намери го, вдигна ръка към шапката си за поздрав и го пусна да влезе.

Вътре имаше двайсетина души, повечето мъже в униформи и със запалени цигари между пръстите. До стената седеше Желязната Ерна, която му кимна.

Тук всред облаците от цигарен дим се въртеше колелото на историята.

Върти се колелото на историята, тъкмо казваше Марек, който в този миг, когато влезе Павел, бе започнал да говори от ниската трибуна.

– Другари! – говореше другарят Марек. – Ние днес сме в преломна фаза от нашата революция. Ние влязохме с решителна крачка в строителството. Ние градим пътища, жепе линии, канали и други обекти, с това ние изграждаме и себе си,

ние изграждаме новия лик на социалистическия човек, който при народната власт крачи към комунизма. Времето не може да бъде спряно. Колелото на историята се върти.“

Янко, който стоеше зад него, извика: „Напред, колело на историята!“

Колелото на историята се въртеше.

– Ние сме се събрали тук – продължаваше другарят Марек – да изградим обект, който ще бъде решаващ принос в опазването и развитието на нашата борба. Ние горе разпределихме деловите задачи, а вие долу, събрани тук, сте най-прекия оперативен щаб, на който е гласувано доверието за тази отговорна задача. Ръководител на проекта е другарят Ласло.

Другарят Ласло стана и рапортува: „Разбрано!“
Марек кимна.

– Негов помощник е другарят Голубович.

Другарят Голубович, който бе във военна униформа, изкрещя по войнишки: „Служа на народа!“

– Строителни работи – другарят инженер Вигмар.

Изправи се един възрастен мъж с посивели коси в поизносени цивилни дрехи. И той рапортува, че е разбрал задачата. Както и другарката Божена, която щеше да отговаря за хигиената и здравето.

– Проектант е другарят Павел.

Замълча, а всички обърнаха поглед към него. Марек изпусна обръч дим, който веднага се вдигна към

тавана. Чакаше неговия отговор. Вероятно трябваше да каже: „Разбрано!“. Но не беше го разбрал точно. Проектант ли? На какво? Ерна насърчително му кимна.

– Разбрано! – отвърна.

Марек изпусна ново геврече дим към тавана.

– Има ли някакви въпроси?

Никакви въпроси нямаше.

– Няма. Тогава очаквам най-бързо да се видите с другаря проектант и да му предложите своите идеи. Няма много време, бъдещето чака. Нека да запретнем ръкави. Ние винаги трябва да имаме предвид, че всички – като организация и личности – сме отговорни за изпълнението на този строеж. Другарю Павел, ти остани до второ нареждане.

Залата бързо се опразни.

Когато останаха сами, Марек си запали нова цигара. Засмя се.

– Гледаш като теле в железница! – му каза.

Другарят Марек още отпреди се изразяваше госта образно. На народен език. Павел сега не му изглеждаше, че гледа като теле в железница, напротив – струваше му се, че добре знае какво ще се изгражда тук, щом са го определили за проектант. Наистина, не гледаше като теле в железница, а по-скоро като крава пред каспин.

– Щом вече съм определен за проектант, искам да знам какво ще строим всъщност?

– Знаех, че ще попиташ. Все пак, другарю Павел,